

Menettely tietopyynnön käsittelyssä ja yhteydenottoon vastaamisessa

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille 22.1.2025 osoittamassaan kantelussa sitä, ettei Maahanmuuttovirasto ole vastannut hänen sille 27.11.2024 tekemään Maahanmuuttoviraston ja ulkoministeriön välistä viestinvaihtoa koskevaan tietopyyntöön. Hän on lisäksi tyytymätön siihen, ettei Maahanmuuttoviraston ylitarkastaja ollut hänelle 7.8.2024 luvutulla tavalla palannut hänelle asiassaan, jonka oli ilmoitettu olleen selvitettävänä.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 20.3.2025 antanut apulaisoikeuskanslerin siltä pyytämän selvityksen, joka lähetetään kantelijalle ohessa tiedoksi lukuun ottamatta sen liitteenä olevaa Maahanmuuttoviraston ja ulkoministeriön välistä viestinvaihtoa, jota koskevan asiakirjapyyntöön kantelija on saattanut Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi.

Maahanmuuttovirasto on jäljempänä tarkemmin selostettavin tavoin vielä 24.6.2025 lähettänyt oikeuskanslerin virastoon tiedoksi kantelijan 8.5.2025 sille lähettämän mainitun pyynnön uudistamisen ja vastannut 5.9.2025 tiedusteluun asian käsittelyn tilasta.

RATKAISU

1 Arviointi

1.1 Tietopyyntöön vastaaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki, 621/1999) 4 luvussa säädetään tiedon antamisesta asiakirjasta. Julkisuuslain 14 §:n 1 momentissa ilmaistun pääsäännön mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan kyseisessä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan, jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, jonka toinen viranomainen on laatinut tai joka kuuluu toisen viranomaisen käsiteltävänä olevaan asiaan, viranomainen voi siirtää tiedonsaantia koskevan asian sen viranomaisen ratkaistavaksi, joka on laatinut asiakirjan tai jonka käsiteltäväksi asia kokonaisuudessaan kuuluu.

Kantelija on 27.11.2024 pyytänyt Maahanmuuttovirastolta sen ja ulkoministeriön käymän tietojenvaihdon, joka liittyy ulkoministeriön hänelle 5.11.2024 antamaan neuvontaan. Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelijan pyyntö on välitetty 28.11.2024 viraston sisäiseen virkapostiosoitteeseen, jonne kyseisenlaiset pyynnot toimitetaan käsiteltäviksi. Maahanmuuttoviraston asiasta saamien selvitysten perusteella viesti oli kuitenkin tuntemattomaksi jääneestä syystä siirretty kyseisessä virkapostissa ”Ei tarvetta vastata” -kansioon, minkä vuoksi siihen ei ollut kantelijalle palattu.

Maahanmuuttovirasto on myöntänyt selvityksessään, että kantelijan viestiin olisi pitänyt vastata. Selvityksen mukaan Maahanmuuttovirasto aikoo tapahtuneen seurauksena tarkistaa käytäntöjä virkapostin ohjeista ja vastaamisesta.

Totean, että Maahanmuuttovirasto on laiminlyönyt velvollisuutensa käsitellä kantelijan sille 27.11.2024 tekemän tietopyynnön. Maahanmuuttoviraston selvityksestä ei käynyt ilmi, että tietopyyntöön olisi edelleenkaan vastattu, vaikka sen selvityksessään myöntämä käsittelyvirhe oli tullut ilmi apulaisoikeuskanslerin pyydettyä asiasta selvityksen.

Maahanmuuttovirasto on toimittanut 24.6.2025 oikeuskanslerinvirastoon tiedoksi kantelijan Maahanmuuttovirastolle 9.5.2025 lähettämän uudistetun tietopyynnön, jossa kantelija oli viitanut aiemmin 27.11.2024 tekemäänsä tietopyyntöön ja todennut kaipaavansa kyseisiä tietoja edelleen.

Asian esittelijä on pyynnöstäni 13.8.2025 lähettänyt Maahanmuuttovirastolle tiedustelun siitä, oliko kantelijan tietopyyntöön jo vastattu. Tiedustelu on uudistettu 27.8.2025.

Maahanmuuttoviraston oikeus- ja asiantuntijapalveluiden erityisasiantuntija on 5.9.2025 vastaanottanut tiedusteluun. Tiedustelu 13.8.2025 oli ohjautunut Maahanmuuttoviraston arkistoon, joka ei ollut siihen vastannut. Erityisasiantuntija on pahoitellut tiedusteluun vastaamisen viivästymistä.

Erityisasiantuntijan ilmoittaman mukaan Maahanmuuttoviraston oli ollut tarkoitus siirtää kantelijan tietopyyntö oikeuskanslerinviraston vastattavaksi, mutta oikeuskanslerinvirastoon lähetetty saate oli jäänyt sisällöltään puutteelliseksi. Kantelijalle oli Maahanmuuttovirastosta 24.6.2025 vastattu, että hänen tietopyyntönsä oli ”tällä hetkellä kantelun kautta kesken Oikeuskanslerin virastossa”, jolle Maahanmuuttovirasto oli antanut asiasta selvityksen, ja että asiasta ”vastaava viranomais on siis OKV”. Kantelijalle oli vielä ilmoitettu, ettei valitettavasti ollut tietoa siitä ”miten kauan heillä asian käsittely yleensä kestää”.

Kantelijan tietopyynnön kohteena oleva viestinvaihto koskee erityisasiantuntijan mukaan sisällöltään ennen kaikkea ulkoministeriön toimivaltaan kuuluvia asioita, joista asiassa ja kantelijan neuvonnassa keskeisesti on ollut kyse. Maahanmuuttovirasto oli selvittänyt touko-kesäkuussa pyyntöön vastaamista olemalla yhteydessä ulkoministeriöön. Ulkoministeriön tuolloisen arvion mukaan viestinvaihdossa on kyse julkisuuslain 5 §:n 4 momentin mukaisesta vapaamuotoisesta mielipiteiden vaihdosta ja sisäisestä valmistelusta, joka sisältää muutakin asiaa kuin tietopyynnön tekijää koskevaa. Maahanmuuttovirasto on ilmoittanut tiedustelleensa ulkoministeriöltä, voisivatko he vastata tietopyyntöön. Ulkoministeriö oli Maahanmuuttoviraston mukaan ilmoittanut, etteivät he vastaa siihen, koska vastaavaa tietopyyntöä ei ollut tullut heille.

Maahanmuuttovirasto on vastauksessaan 5.9.2025 pahoitellut oikeuskanslerinvirastoon lähetettyä epäselvää saateviestiä ja todennut täydentävänsä sitä nyt ilmoittamalla siirtävänsä kantelijan tietopyynnön oikeuskanslerinviraston käsiteltäväksi.

Edellä jo selostetun julkisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan, jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, joka kuuluu toisen viranomaisen käsiteltävänä olevaan asiaan, viranomainen voi siirtää tiedonsaantia koskevan asian sen viranomaisen ratkaistavaksi, jonka käsiteltäväksi asia kokonaisuudessaan kuuluu. Pyyntöä siirtämisen tarkoituksenmukaisuutta harkittaessa on otettava huomioon, että se on omiaan viivästyttämään pyynnön käsittelyä. Säännöksen lainvalmistelutöissä ([HE 30/1998 vp](#), s. 72) on todettu, että siirtäminen voi olla tarpeen erityisesti silloin, kun pyydetyn asiakirjan salassapito on riippuvainen tietojen antamisesta aiheutuvista vaikutuksista, jolloin salassapidon ulottuvuuden määrittely saattaa edellyttää sellaista erityisasiantuntemusta, joka on asian käsittelystä kokonaisuudessaan vastaavalla viranomaisella.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Mahdollisuus asiakirjapyyntöä siirtämiseen toisen viranomaisen käsiteltäväksi on säädetty tarkoituksenmukaisuussyistä poikkeukseksi mainittuun pääsääntöön. Kerrotun vuoksi siirtämisen on katsottu edellyttävän sitä, että se on tarkoituksenmukaisempaa kuin pyynnön ratkaiseminen sen vastaanottaneessa viranomaisessa ja että siihen on perusteltu syy (apulaisoikeuskanslerin päätös 27.11.2012 [dnro OKV/528/1/2012](#)).

Oikeuskanslerin tehtäviin kuuluu valvoa, että viranomaiset noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Totean, että viranomainen ei voi vapautua velvollisuudestaan käsitellä sille tehty tietopyyntö siirtämällä sen käsittely ylimmälle laillisuusvalvojalle, joka on ottanut tutkittavakseen pyynnön käsittelyn laiminlyönnin viranomaisessa.

1.2 Yhteydenottoon vastaaminen

Hallintolain (434/2003) 7 §:n (368/2014) 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelussa mainittu virkamies on 13.8.2024 vastannut kantelijalle tämän asiaansa koskeneeseen yhteydenottoon, että kantelijan asia oli Maahanmuuttoviraston tarkemmassa selvityksessä ja että hänelle palataan asiaan. Kantelija on vastannut samana päivänä kiittäen asiallisesta väliaikatiedosta.

Kerrotun jälkeen kantelijalle vastanneelle virkamiehelle oli kuitenkin selvinnyt, että kantelijan asia oli jo selvityksessä Maahanmuuttoviraston ja ulkoministeriön välillä. Maahanmuuttoviraston toinen virkamies oli sopinut ulkoministeriön kanssa, että keskustelu jatkuu ainoastaan ulkoministeriön ja kantelijan välillä, jotta viestintä kantelijan suuntaan pysyy selkeänä.

Selvityksen mukaan Maahanmuuttovirasto ei ollut ollut yhteydessä kantelijaan hänelle 13.8.2024 toimitetun viestin jälkeen, vaan ulkoministeriö oli 5.11.2024 toimittanut kantelijalle tämän asiassa vastauksen, joka oli annettu Maahanmuuttoviraston ja ulkoministeriön sisäisen viestinvaihdon pohjalta. Maahanmuuttovirasto on selvityksessään todennut, että kantelijalle olisi voinut vastata, että ulkoministeriö jatkaa viestintää asian suhteen, tai vaihtoehtoisesti, ettei Maahanmuuttovirasto vastaa uudestaan, koska kantelija oli jo saanut kaiken tarvitsemansa tiedon siitä, miten hakijan tulee toimia.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että viranomaisen tulisi lähtökohtaisesti vastata sellaiseen asialliseen ja sen toimivaltaan kuuluvaan riittävästi yksilöityyn yhteydenottoon, johon lähettäjä selvästi jää odottamaan vastausta. Jos viranomainen katsoo jo aiemmin vastanneensa asiakkaalle, on hyvän hallintotavan mukaisena pidetty ilmoittaa asiakkaalle, että kysymyksiin on jo vastattu ja ettei uuteen tiedusteluun enää vastata.

Näkemykseni mukaan hyvän hallinnon mukaista olisi ollut vastata kantelijalle Maahanmuuttoviraston selvityksessään esiin tuomalla tavalla. Näin menetellen kantelija ei olisi jäänyt epätoiseksi siitä, oliko hänen yhteydenottonsa viraston käsiteltävänä.

2 Toimenpiteet

Kiinnitän edellä kohdassa 1.1 esittämäni perusteella Maahanmuuttoviraston huomiota velvollisuuteen käsitellä sille tehdyt tietopyynnot julkisuuslaissa edellytetyllä tavalla. Saatan lisäksi sen tietoon edellä kohdassa 1.2 esittämäni näkemyksen hyvän hallintotavan mukaisesta menettelystä viranomaiselle osoitettuun yhteydenottoon vastaamisessa.

Palautan Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi kantelijan sille 27.11.2024 tekemän ja 9.5.2025 uudistaman tietopyynnön, jonka Maahanmuuttovirasto on 5.9.2025 ilmoittanut siirtävänsä oikeuskanslerinviraston käsiteltäväksi, ja pyydän Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan, kun siihen on vastattu.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Maija-Liisa Goebel